Justitieutskottets betänkande 1980/81: 17

om besparingar i statsverksamheten, m. m. (prop. 1980/81: 20 delvis jämte motioner)

Propositionen m. m.

I proposition 1980/81: 20 om besparingar i statsverksamheten, m. m., såvitt den hänvisats till justitieutskottet (bilaga 1 punkterna 1–6), har regeringen (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att anta ett vid propositionen såsom bilaga 1.1 fogat förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429). I angivna delar behandlas i propositionen vidare förslag om besparingar m. m. inom justitiedepartementets område samt redovisas en del frågor om taxehöjningar m. m.

I samband med propositionen behandlar utskottet de med anledning av propositionen väckta motionerna 1980/81: 82 av Lisa Mattson m. fl. (s) och 1980/81: 102 av Lars Werner m. fl. (vpk), den sistnämnda i de delar den har hänvisats till justitieutskottet. Motionsyrkandena redovisas nedan på s. 3.

Det vid propositionen fogade lagförslaget är av följande lydelse.

Förslag till

Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429)

Härigenom föreskrivs att 12 och 47 §§ rättshjälpslagen (1972: 429)[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
12 §	
Överstiger ej den rättssökandes beräknade årsinkomst ett gränsbelopp som motsvarar *tre* gånger det basbelopp som anges i 6 § första stycket, utgör maximibeloppet för rättshjälpsavgiften *en hundradel* av basbeloppet, jämnad till närmast lägre tiotal kronor. Maximibeloppet får nedsättas om särskilda skäl föreligger.	Överstiger ej den rättssökandes beräknade årsinkomst ett gränsbelopp som motsvarar *två* gånger det basbelopp som anges i 6 § första stycket, utgör maximibeloppet för rättshjälpsavgiften *en och en halv procent* av basbeloppet, jämnad till närmast lägre tiotal kronor. Maximibeloppet får nedsättas om särskilda skäl föreligger.
Är inkomsten högre än som anges i första stycket, utgör maximibeloppet för rättshjälpsavgiften	Är inkomsten högre än som anges i första stycket, utgör maximibeloppet för rättshjälpsavgiften
en *tjugondel* av den del av den rättssökandes inkomst som överstiger *tre* men ej *fem* gånger basbeloppet,	en *tjugofemtedel* av den del av den rättssökandes inkomst som överstiger *två* men ej *tre* gånger basbeloppet,
en *femtondel* av den del av inkomsten som överstiger *fem* men ej *sex* gånger basbeloppet,	en *tjugondel* av den del av inkomsten som överstiger *tre* men ej *fyra* gånger basbeloppet,
en *tiondel* av den del av inkomsten som överstiger *sex* men ej *sju* gånger basbeloppet,	en *femtondel* av den del av inkomsten som överstiger *fyra* men ej *fem* gånger basbeloppet,
hälften av den *inkomst* som överstiger *sju* men ej *åtta* gånger basbeloppet.	*en tiondel* av den *del av inkomsten* som överstiger *fem* men ej *sex* gånger basbeloppet,
	en femtedel av den del av inkomsten som överstiger sex men ej sju gånger basbeloppet,
	hälften av den inkomst som överstiger sju men ej åtta gånger basbeloppet.
Vid tillämpning av andra stycket iakttages att inkomsten jämnas till närmast lägre tusental kronor, att maximibeloppet jämnas till närmast lägre tiotal kronor och att lägsta maximibelopp utgör *en hundradel* av basbeloppet, jämnad till närmast lägre tiotal kronor.	Vid tillämpning av andra stycket iakttages att inkomsten jämnas till närmast lägre tusental kronor, att maximibeloppet jämnas till närmast lägre tiotal kronor och att lägsta maximibelopp utgör *en och en halv procent* av basbeloppet, jämnad till närmast lägre tiotal kronor.

[1] Lagen omtryckt 1979: 240.

47 §

Rådgivning sker mot en avgift som motsvarar en halv procent av det basbelopp som anges i 6 § första stycket för varje påbörjad tidsperiod om 15 minuter. Avgiften för rådgivningen jämnas till närmast lägre tiotal kronor. Avgiften får nedsättas *eller efterges, om särskilda skäl föreligger.* För vad som nedsatts *eller eftergivits* utgår ersättning av allmänna medel till den som meddelat rådgivning.	Rådgivning sker mot en avgift som motsvarar en halv procent av det basbelopp som anges i 6 § första stycket för varje påbörjad tidsperiod om 15 minuter. Avgiften för rådgivningen jämnas till närmast lägre tiotal kronor. Avgiften får nedsättas *så att den ej överstiger det maximibelopp för rättshjälpsavgiften som skulle ha fastställts om allmän rättshjälp hade beviljats.* För vad som nedsatts utgår ersättning av allmänna medel till den som meddelat rådgivning.

Beviljas allmän rättshjälp efter rådgivning, skall kostnaden för rådgivningen anses som en kostnad för den allmänna rättshjälpen. Erläggande av rådgivningsavgift skall anses som betalning på rättshjälpsavgift.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981.

Äldre bestämmelser gäller alltjämt i rättshjälpsärenden där allmän rättshjälp har beviljats före lagens ikraftträdande.

Motionerna

I motion 1980/81: 82 av Lisa Mattson m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna

1. vad som i motionen anförs om formerna för den aviserade översynen av rättshjälpen,

2. vad som i motionen förordas beträffande riktlinjer för nedsättning av rättshjälps- och rådgivningsavgifter.

I motion 1980/81: 102 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas såvitt nu är i fråga

1. att riksdagen beslutar avslå förslaget i proposition 1980/81: 20 bilaga 1 om en ändring i rättshjälpslagen (1972: 429),

3. att riksdagen uttalar att övriga besparingar på justitiedepartementets område görs i enlighet med förslagen i motionen,

5. att riksdagen uttalar att regeringen bör låta utreda frågan om den s. k. taxeglidningen inom rättshjälpen.

Utskottet

Rättshjälp

Med hänsyn till den kostnadsutveckling som ägt rum inom rättshjälpen och mot bakgrund av det nuvarande statsfinansiella läget föreslås i propositionen under punkt 6 vissa jämkningar av avgiftssystemet i rättshjälpsla-

gen. De föreslagna lagändringarna gäller avgiften vid allmän rättshjälp (12 §) och avgiften vid rådgivning (47 §).

Avgiftssystemet vid allmän rättshjälp har konstruerats som ett system med maximibelopp. Maximibeloppets storlek motsvarar den rättssökandes betalningsförmåga, dvs. vad han högst kan betala. När allmän rättshjälp beviljas fastställs samtidigt ett maximibelopp i den rättsliga angelägenheten.

De föreslagna ändringarna beträffande rättshjälpsavgiften innebär i huvudsak följande.

Den lägsta rättshjälpsavgiften (grundavgiften), vilken utgår för personer vars årsinkomst inte överstiger ett belopp motsvarande tre gånger basbeloppet för oktober året innan rättshjälp begärs (f. n. 41 700 kr.), höjs från 1 % till 1 1/2 % av basbeloppet samtidigt som inkomstgränsen för denna grupp personer bestäms till två gånger basbeloppet (dvs. under år 1981 30 800 kr.). Bestämmelsen att maximibeloppet för rättssökande i denna kategori kan sättas ned om särskilda skäl föreligger behålls. När det gäller rättshjälpsavgiften för rättssökande med högre årsinkomst sker en skärpning av den progressivitet i avgiftsuttaget som f. n. gäller.

Lagändringen beträffande rådgivningsavgiften innebär att den nuvarande möjligheten till nedsättning anknyts till reglerna om maximibeloppet för allmän rättshjälp.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1981.

Förslaget till lagändring avstyrks i motion 102. Motionärerna hävdar att ändringen kommer att drabba personer med låga inkomster och kanske i vissa fall göra det omöjligt för dem att få den rättshjälp de behöver. En lagändring måste enligt motionärerna föregås av en betydligt grundligare utredning och remiss till lagrådet i vanlig ordning.

Enligt utskottets mening har kostnadsutvecklingen inom rättshjälpen såsom den redovisas i propositionen (bilaga 1 s. 7) varit sådan att en jämkning av beloppsgränserna för beräkningen av rättshjälpsavgiften framstår som motiverad. En särskild anledning till en jämkning är det nuvarande statsfinansiella läget. De jämkningar i rättshjälpslagen som föreslås i propositionen finner utskottet vara rimligt avvägda, och liksom departementschefen anser utskottet att lagändringarna är av sådan beskaffenhet att lagrådets hörande kan underlåtas. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 102 i denna del (yrkande 1). Lagförslaget föranleder i övrigt inget annat uttalande från utskottets sida än det att tidpunkten för ikraftträdandet bör bestämmas till den 1 april 1981.

I anslutning till övervägandena rörande ändringarna i rättshjälpslagen berör departementschefen närmare frågorna om nedsättning och eftergift av rättshjälpsavgift och rådgivningsavgift enligt 12 resp. 47 § rättshjälpslagen och anger riktlinjer för sådan nedsättning i framtiden. De angivna riktlinjerna kritiseras i motion 82.

I detta avseende har domstolsverket meddelat anvisningar. Vad gäller grundavgiften vid allmän rättshjälp bör den enligt dessa anvisningar nedsättas till noll när den rättssökande saknar inkomst. Detta bör vidare ske för rättssökande som, utöver folkpension, bara uppbär pensionstillskott och kommunalt bostadstillägg till folkpension liksom för annan som har i huvudsak samma ekonomiska villkor. Skall nedsättning inte ske till noll, bör avgiften i allmänhet sättas ned till hälften. Nedsättning bör inte komma i fråga om den beräknade årsinkomsten överstiger 30 000 kr.

Under justitiedepartementets beredning av ärendet har en undersökning gjorts av ett urval rättshjälpsärenden från år 1979, som har anhängiggjorts vid rättshjälpsnämnden i Jönköping för att belysa storleken av utgående rättshjälpsavgifter och rådande praxis vad gäller avgiftsnedsättning. Undersökningen ger vid handen att i närmare 40 % av alla ärenden sätts rättshjälpsavgiften ned. I ungefär 5/6 av dessa fall sätts avgiften ned till noll. Undersökningen visar också att i de fall avgift utgår denna i det helt övervägande antalet ärenden fastställs till grundavgiften eller till belopp som endast överstiger grundavgiften med något hundratal kronor.

Departementschefen ställer mot bakgrunden av kostnadsutvecklingen och det nuvarande statsfinansiella läget frågan om det är rimligt att det allmänna subventionerar rätttshjälpen i den omfattning som nu sker. Han finner det vara ställt utom tvivel att det finns utrymme för en viss höjning av avgiftsuttaget. I sin motivering för den ovan berörda höjningen av grundavgiften anför departementschefen sålunda att det i många av de fall i vilka nedsättning i dag sker eller endast grundavgiften betalas torde vara möjligt för den rättssökande att uppbringa erforderliga medel att betala en ojämkad och i viss utsträckning förhöjd avgift. Han anger att han härvidlag tänker på bl. a. folkpensionärer med pensionstillskott och kommunalt bostadstillägg. Även många andra som i dag helt eller delvis är befriade från avgift eller kan betala en låg avgift torde enligt departementschefen i större omfattning än f. n. kunna bidra till rättshjälpskostnaderna.

Även om den föreslagna grundavgiften för det stora flertalet inte torde innebära något problem kan det enligt departementschefens mening inte uteslutas att en rättssökande i vissa fall kan ha svårigheter att betala grundavgiften. Detta gäller enligt departementschefen i första hand personer som helt saknar inkomst, t. ex. hemmamakar, barn och studerande som inte är förvärvsarbetande, men även sådana som bara har kontant arbetsmarknadsstöd. Det sagda motiverar enligt departementschefen att det bör finnas en möjlighet till nedsättning av grundavgiften. För att en nedsättning skall få ske bör emellertid enligt vad departementschefen vidare uttalar den rättssökandes årsinkomst inte överstiga ett basbelopp eller något däröver. Det får enligt departementschefen liksom hittills ankomma på domstolsverket att meddela anvisningar till ledning för rättstillämpningen.

I fråga om rådgivningsavgiften bygger de anvisningar som domstolsverket har utfärdat på samma principer som gäller för rättshjälpsavgiften.

I propositionen uppges att det av den nyss nämnda undersökningen framgår att rådgivningsavgiften sätts ned eller efterges i 60 % av alla fall och att avgiften helt efterges i uppskattningsvis 9 av 10 av dessa fall.

Departementschefen uttalar att den rättssökande i många av fallen torde ha möjligheter att betala den föreskrivna avgiften, särskilt när det gäller kortare rådgivning. Å andra sidan anser han, som framgått av det föregående, det inte lämpligt att helt slopa möjligheten till nedsättning eller eftergift. För speciella situationer, t.ex. sådana som har angetts i fråga om nedsättning av rättshjälpsavgift, förordar han att det fortfarande bör finnas möjligheter att avvika från den avgift som eljest skulle ha utgått. Departementschefen förordar att parallellitet får råda mellan allmän rättshjälp och rådgivning.

Enligt vad som uttalas i motion 82 innebär riktlinjerna alltför begränsade möjligheter till nedsättning. Bl.a. bör enligt motionärerna gruppen folkpensionärer med enbart pensionstillskott och kommunalt bostadstillägg regelmässigt få nedsättning av rättshjälpsavgiften. Motionärerna förordar att för både rättshjälps- och rådgivningsavgift bör som en allmän riktlinje gälla att nedsättning bör kunna komma i fråga om den rättssökandes årsinkomst inte uppgår till inemot två basbelopp. Enligt motionsyrkandet i denna del bör det nu anförda ges regeringen till känna.

När det gäller tillämpningen av reglerna om nedsättning och eftergift av rättshjälps- och rådgivningsavgift vill utskottet först framhålla att det under förarbetena till rättshjälpslagen såsom en särskild anledning till att också de mindre bemedlade i princip skall bidra till rättshjälpskostnaden angavs att de rättssökande då utnyttjar rättshjälpen bara i fall där ett verkligt behov av rättshjälp föreligger. Tanken att skyldigheten att betala avgift har en återhållande effekt har enligt utskottets mening alltjämt full bärkraft. Mot denna bakgrund och med hänsyn till kostnadsutvecklingen för rättshjälpen och till det nuvarande statsfinansiella läget anser utskottet att det är motiverat med en sådan restriktivitet i den praktiska tillämpningen som departementschefen förordar. Det sagda innebär att utskottet inte kan ställa sig bakom förslaget i motion 82 att nedsättning i regel bör ske om den rättssökandes årsinkomst inte uppgår till inemot två basbelopp. Utskottet vill dock understryka att det är självfallet att resultaten i praktiken inte får bli sådana att människor i knappa ekonomiska omständigheter förhindras att få den rättshjälp de behöver.

Med dessa uttalanden avstyrker utskottet bifall till motion 82 i nu behandlad del (yrkande 2).

I propositionen uttalar departementschefen att han avser att inom justitiedepartementet sätta igång ett arbete med en översyn av rättshjälpssystemet. En sådan översyn har också begärts av riksdagen (se JuU 1978/

79: 30). Under översynen bör enligt vad departementschefen uttalar undersökas vilka förändringar i rättshjälpslagstiftningen som kan öka effektiviteten och åstadkomma besparingar utan att man förlorar ur sikte den grundläggande målsättningen för rättshjälpssystemet, nämligen att garantera den enskilde möjlighet att ta till vara sina rättsliga intressen oberoende av sin ekonomiska situation. Översynen bör enligt departementschefen bl. a. inriktas på förutsättningarna för beviljande av rättshjälp och rättshjälpsförmånernas omfattning.

I motion 82 begärs ett riksdagsuttalande om att översynen med angiven inriktning bör göras av en parlamentarisk utredning.

Utskottet finner i likhet med motionärerna att det med hänsyn till översynsarbetets inriktning på för rättshjälpen grundläggande frågeställningar är angeläget att arbetet i dessa hänseenden sker med parlamentarisk förankring. Enligt vad utskottet har inhämtat från justitiedepartementet är det också avsikten att så skall ske. Med hänsyn härtill erfordras inget uttalande från riksdagens sida i saken. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 82 i detta hänseende (yrkande 1).

En särskild fråga som departementschefen behandlar under avsnittet om rättshjälp är den s. k. taxeglidningen. Härmed avses en ökning av belastningen på rättshjälpsanslaget som inte kan förklaras av enbart volymökning eller uppräkning av ersättningsnivåerna. Domstolsverket anser, enligt vad som uppges i propositionen, att taxeglidningen knappast kan förklaras på annat sätt än att tidsdebiteringen ökat i mål och ärenden som inte är taxebundna.

I motion 102 yrkas ett riksdagsuttalande om att regeringen bör låta utreda frågan om taxeglidningen.

När det gäller den taxeglidning som domstolsverket har pekat på vill utskottet till en början, liksom departementschefen, framhålla att det är angeläget att de domstolar och andra myndigheter som har att besluta om olika ersättningar noggrant prövar storleken av de ersättningar som fastställs. I fråga om motionsönskemålet vill utskottet peka på att departementschefen i propositionen förklarar att han avser att i senare sammanhang återkomma till de problem som hänger samman med taxeglidningen. Enligt vad utskottet inhämtat från justitiedepartementet kommer saken att tas upp i samband med det aviserade översynsarbetet rörande rättshjälpssystemet. Med hänsyn härtill saknas enligt utskottets mening skäl för riksdagen att göra något sådant uttalande som begärs i motionen. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 102 i denna del (yrkande 5).

Taxor och avgifter inom polisväsendet och domstolsväsendet

Under punkterna 1 och 4 i propositionen redovisar departementschefen redan beslutade eller förestående höjningar av olika taxor och avgifter inom polisväsendet och domstolsverket. Det är här fråga om beslut som

det ankommer på regeringen att fatta. Höjningarna inom polisväsendet gäller taxan för polisbevakning på enskild bekostnad, avgifterna för pass och avgifterna i vapenärenden. På domstolssidan är det fråga om avgifterna i lagfarts- och inteckningsärenden samt ansökningsavgifterna i mål hos domstol.

I motion 102 riktas invändning mot höjningen av avgifterna för pass och förordas att den får anstå i avbidan på en allmän översyn av avgiftssättningen i s. k. polismyndighetsärenden.

Enligt utskottets mening saknas anledning för riksdagen att uttala sig för att höjningen av passavgifterna bör anstå såsom motionärerna önskar, och utskottet avstyrker bifall till motion 102 i denna del (yrkande 3 delvis).

Investeringar i polishus m. m., byggnadsarbeten för kriminalvården

Under punkterna 2 resp. 5 redovisar departementschefen sin syn på behoven av byggnadsinvesteringar för polisväsendet och kriminalvården under de närmaste åren. Mot bakgrund av det rådande ekonomiska läget bör enligt departementschefens mening redovisade behov omprövas, och härvid bör utgångspunkten vara att endast lokalförändringar som bedöms oundgängligen nödvändiga för verksamheten kan komma i fråga.

I motion 102 görs invändningar mot de av departementschefen sålunda förordade besparingsåtgärderna. Motionärerna påtalar de brister som finns i fråga om de allmänna häktena och häktades möjligheter att exempelvis få den utomhusvistelse som de lagligen har rätt till. Motionärerna pekar också på behov av förbättringar av arbetsmiljön för personalen. Det är enligt motionärerna oundgängligen nödvändigt att rätta till de angivna bristerna och göra de angivna förbättringarna. I fråga om kriminalvården kan motionärerna inte acceptera någon nedskärning eftersom investeringarna inom detta område redan är i knappaste laget.

Utskottet vill först slå fast att frågorna om investeringar för de ändamål som här är aktuella årligen prövas i det ordinarie budgetarbetet (jfr såvitt gäller kriminalvården JuU 1979/80: 34 punkterna 1 och 6 samt beträffande polisväsendet JuU 1979/80: 42). I propositionen har departementschefen endast redovisat sin uppfattning att föreliggande behov får omprövas med hänsyn till det rådande ekonomiska läget. Det är sålunda nu inte aktuellt för riksdagen att ta ställning till angelägenheten av olika projekt eller att bedöma den takt i vilken föreliggande utbyggnadsplaner bör förverkligas. Sådana beslut får fattas allteftersom de enskilda frågorna kommer upp i budgetsammanhang. Med denna utgångspunkt saknas anledning för utskottet att uttala sig om hur angelägna de behov är som motionärerna förespråkar. Utskottet avstyrker bifall till motion 102 i denna del (yrkande 3 delvis).

Översyn av rikspolisstyrelsen

Under punkt 3 i propositionen berör departementschefen en i proposition 1980/81: 13 om polisens uppgifter, utbildning och organisation m. m. förordad organisatorisk översyn av rikspolisstyrelsen. Översynen är tänkt att ske inom en till justitiedepartementet knuten polisberedning, som avses bli tillkallad så snart riksdagen fattat principbeslut med anledning av proposition 1980/81: 13. Översynen avses ske med sikte på bl. a. ett minskat personalbehov. I den nu förevarande propositionen anger departementschefen att han i proposition 1980/81: 13 som exempel på områden där särskilda krav kommer att ställas på polisväsendets centrala förvaltningsorganisation i framtiden framhållit bekämpandet av den organiserade och den ekonomiska brottsligheten.

Proposition 1980/81: 13 bereds f. n. av justitieutskottet.

I motion 102 begärs ett riksdagsuttalande om vikten av att man under den nämnda översynen i huvudsak ägnar sig åt att se över hur polisväsendet på effektivaste sätt kan bekämpa den organiserade och den ekonomiska brottsligheten.

Mot bakgrund av vad departementschefen enligt vad nyss sagts har uttalat om översynen av rikspolisstyrelsen saknas anledning till något sådant uttalande som motionärerna begär. Utskottet avstyrker bifall till motionen i denna del (yrkande 3 delvis).

Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.

I motion 102 noteras att regeringen i den förevarande propositionen inte föreslagit några besparingar när det gäller den polisära säkerhetstjänsten. Motionärerna begär ett riksdagsuttalande om en nedskärning av anslaget för den polisiära säkerhetstjänsten med 50 milj. kr.

Medelsbehovet för den polisiära säkerhetstjänsten prövas årligen i den sedvanliga budgetbehandlingen. För innevarande budgetår har riksdagen till särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m. anvisat 98,3 milj. kr. I samband med anslagsprövningen har utskottet så gott som varje år under 1970-talet och två gånger under föregående riksmöte behandlat yrkanden som bl. a. gått ut på en reducering av anslaget till den särskilda polisverksamheten. Vid varje tillfälle har motionsyrkandena under stor politisk enighet avstyrkts av utskottet och avslagits av riksdagen (se JuU 1979/80: 3 och 31). Enligt utskottets mening bör riksdagen inte göra något sådant uttalande som motionärerna begär. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 102 i denna del (yrkande 3 delvis).

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ändring av rättshjälpslagen*
   att riksdagen
   a) avslår motion 1980/81: 102 i denna del (yrkande 1),
   b) antar det i proposition 1980/81: 20 såsom bilaga 1.1 framlagda förslaget till lag om ändring i rättshjälpslagen med den ändringen att tidpunkten för lagens ikraftträdande bestäms till den 1 april 1981,
2. beträffande *riktlinjer för nedsättning av rättshjälps- och rådgivningsavgifter*
   att riksdagen avslår motion 1980/81: 82 i denna del (yrkande 2),
3. beträffande *formerna för en översyn av rättshjälpen*
   att riksdagen avslår motion 1980/81: 82 i denna del (yrkande 1),
4. beträffande *taxeglidningen inom rättshjälpen*
   att riksdagen avslår motion 1980/81: 102 i denna del (yrkande 5),
5. beträffande *höjning av passavgiften*
   att riksdagen avslår motion 1980/81: 102 i denna del (yrkande 3 delvis),
6. beträffande *investeringar i polishus m. m.*
   att riksdagen avslår motion 1980/81: 102 i denna del (yrkande 3 delvis),
7. beträffande *översyn av rikspolisstyrelsen*
   att riksdagen avslår motion 1980/81: 102 i denna del (yrkande 3 delvis),
8. beträffande *anslag till den polisiära säkerhetstjänsten*
   att riksdagen avslår motion 1980/81: 102 i denna del (yrkande 3 delvis).

Stockholm den 2 december 1980

På justitieutskottets vägnar
BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Åke Polstam (c), Eric Jönsson (s), Hans Petersson i Röstånga (fp), Arne Nygren (s), Björn Körlof (m), Lilly Bergander (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Göte Jonsson (m), Helge Klöver (s), Ella Johnsson (c), Karl-Gustaf Mathsson (s), Bonnie Bernström (fp) och Elis Andersson (c).

Reservation

Riktlinjer för nedsättning av rättshjälps- och rådgivningsavgifter (mom. 2)

Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Arne Nygren (s), Lilly Bergander (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Helge Klöver (s) och Karl-Gustaf Mathsson (s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "När det" och slutar med "del (yrkande 2)" bort ha följande lydelse:

När det gäller tillämpningen av reglerna om nedsättning och eftergift av rättshjälps- och rådgivningsavgift vill utskottet till en början notera att domstolsverkets nyss refererade anvisningar avser reglernas tillämpning efter den 1 januari 1980. Anvisningarna syftar till en större restriktivitet i tillämpningen än vad som följde av tidigare meddelade anvisningar. Det bör också noteras att de nya anvisningarna inte tillämpats på de ärenden från år 1979 som ingått i den i propositionen åberopade undersökningen. Mot denna bakgrund anser utskottet att det kan ifrågasättas om inte anvisningarna för år 1980 borde tillämpas under längre tid än vad som förutsätts i propositionen. På så sätt hade statsmakterna kunnat få ett bättre underlag för en bedömning av om eftersträvad restriktivitet uppnåtts.

Vad departementschefen uttalar om den framtida tillämpningen av reglerna leder enligt utskottets mening till alltför begränsade möjligheter till nedsättning. Utskottet anser att, såsom hittills, bl. a. gruppen folkpensionärer med enbart pensionstillskott och kommunalt bostadstillägg regelmässigt bör få nedsättning av avgiften. I likhet med motionärerna anser utskottet att det som en allmän riktlinje bör gälla att nedsättning bör kunna ske om den rättssökandes årsinkomst inte uppgår till inemot två basbelopp. Det nu anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *riktlinjer för nedsättning av rättshjälps- och rådgivningsavgifter*
   att riksdagen med bifall till motion 1980/81:82 i denna del (yrkande 2) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet uttalat i detta hänseende.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1980